

HJÆLPEMIDLER

Vejledende Arkivregistraturer XVI. Danish Department of Foreign Affairs until 1770 by *Arthur G. Hassø* and *Erik Kroman*. Translated by *Mogens Møller*. Published by Rigsarkivet. Copenhagen, 1973. 196 s.

Rigsarkivet har med udgiverår 1973 i sommeren 1974 udsendt en engelsk udgave af vejledende arkivregistraturer XI, Tyske Kancelli II, der udkom i 1962. Initiativet til en udgave på et verdenssprog skyldes ifølge forordet afdøde overarkivar Aage Rasch og har, som et modstykke til Rigsarkivets danica-fotograferinger i udenlandske arkiver, til formål at gøre Rigsarkivets samlinger om forholdet til udlandet tilgængelige for udenlandske brugere enten på læsesalen eller til studiebrug i udlandet. Registraturen omfatter alle akter angående udenlandske anliggender fra Geheimekonseillet, Danske Kancellis udenrigske afdeling og Tyske Kancelli indtil 1770. Udgaven er komplet i forhold til den danske udgave, ved at alle pakker og bind er anført.

Medens den danske udgave er på 393 sider, er den engelske udgave reduceret til 196 sider. Således er personregisteret udeladt, hvilket er et tab for den udenlandske bruger specielt for de mange udenlandske personnavnes vedkommende. F. eks. kan det uden et register let overses, at Martin Luther findes som brevskriver (s. 25). Endvidere er indledningen forkortet, og noterne, der forklarer om arkivaliernes indhold, er enten helt eller delvist udgået. F. eks. er en vigtig række af akter vedrørende det politiske forhold til England forkortet fra 4 sider i den danske udgave (s. 202 f.) til 2 linier i den engelske udgave (s. 112). Stikordene i de vigtige realia-sager (s. 25) er kun medtaget med prøver.

Der er lagt et stort og grundigt arbejde i den vanskelige oversættelse. Oversætteren har valgt at oversætte afdeling (s. 36) til det engelske department (s. 17), men herved opstår en vanskelighed, idet det danske begreb er vagt, og kun angiver en sondring mellem Tyske Kancellis udenrigske og indenlandske sager, medens departementsbegrebet på engelsk i perioden har en præcis forvaltningsorganisatorisk mening jf. den engelske udenrigsstyrelses deling i »northern and southern departments«. Af indledningen s. 2 f. må den udenlandske læser forstå, at den danske udenrigsstyrelse var fastere organiseret fra 1676 (1670), end det faktisk var tilfældet, således som der er redegjort for i den danske udgave s. 11, hvor det blot omtales som en sandsynlig hypotese, at der fandtes et udenlandsk departement i Tyske Kancelli fra 1670. Problematisk er også selve titelen »Danish Department etc.«.

En alvorlig fejl er at finde i omtalen af den vigtigste ændring i dansk udenrigstjenestes organisation i 1700-tallet på s. 3 i tredje afsnit. Det fremstilles, som om Tyske Kancelli ophørte juleaftensdag 1770 og reorganiseredes som en udenrigsstyrelse. Det der skete var blot en formel udskillelse af udenrigsstyrelsen fra Tyske Kancelli, der fortsatte af navn til 1806 og af gavn til 1849. Det havde i øvrigt været naturligt at omtale Tyske Kancellis indenlandske forvaltning af de tyske provinser, så meget mere som det var en almindelig europæisk foreteelse (England, Frankrig) i 1700-tallets forvaltning, at uden- og indenrigsk forvaltning delvis hørte under samme styrelse.

Klaus Kjølser